

Nefndasvið Alþingis
Austurstræti 8-10
150 REYKJAVÍK

Reykjavík, 08.10.2015
Tilvísun vor: 00.11

Efni: Umsögn Landsvirkjunar um frumvarp til laga um breytingu á lögum um náttúruvernd, 140. mál

Vísað er til umsagnarbeiðnar umhverfis- og samgöngunefndar nr. 9273 um frumvarp til laga um breytingu á lögum um náttúruvernd, nr. 60/2013 með síðari breytingum.

Landsvirkjun sendi með bréfi, dags. 14. febrúar 2013, umsögn um frumvarp til laga um náttúruvernd sem lagt var fram á 141. löggjafarþingi 2012 - 2013, sem síðar varð að lögum. Sömuleiðis sendi Landsvirkjun þann 31. janúar 2014 að beiðni nefndarinnar umsögn um frumvarp sem lagt var fram á 143. löggjafarþinginu. Því miður hafa þessar athugasemdir og ábendingar Landsvirkjunar litlu skilað fram til þessa. Í frumvarpi því sem nú er til umfjöllunar eru nokkur ákvæði til mikilla bóta en mikið skortir á að svarað sé eða tekið á annmörkum sem ítrekað hefur verið bent á.

Ein meginathugasemd Landsvirkjunar í umsögn dags. 31. janúar 2014 laut að 9. gr. laganna sem fjallar um varúðarregluna. Með þeim breytingum sem þar eru lagðar til er komið nokkuð til móts við þá athugasemd. Samkvæmt b. lið 1. mgr. á ráðherra að setja nánari ákvæði um framkvæmd ákvæðisins í reglugerð. Það verður því fyrst þegar sú reglugerð liggur fyrir sem hægt er að leggja mat á hvort breytingin sem lögð er til er nægileg. Landsvirkjun bendir á að varúðarreglan kom inn í íslensk lög með breytingu á lögum nr. 18/1996 (lögum nr. 83/2010), en þar segir í orðaskýringu: „*Varúðarregla felur í sér að þar sem hætta er á alvarlegu eða óbætanlegu tjóni skuli ekki beita skorti á vísindalegri fullvissu sem rökum til að fresta kostnaðarhagkvæmum aðgerðum sem koma í veg fyrir umhverfisspjöll. Það felur í sér að þegar fyrir hendi er vísindaleg óvissa um afleiðingar aðgerða fyrir umhverfið skuli náttúran njóta vafans (sbr. 15. meginreglu Ríó-yfirlýsingarinnar frá 1992).*“

Þær breytingar sem lagt er til að verði gerðar á lögnum hvað varðar friðlýsingu svæða, flokkun friðlýsinga, friðun vistkerfa, vistgerða og tegunda og sérstaka vernd tiltekinna vistkerfa, jarðminja o.fl. eru margar til bóta, en því miður skortir verulega að komið sé til móts við þær athugasemdir sem Landsvirkjun gerði í bréfi sínu til nefndarinnar 31. janúar 2014. Landsvirkjun ítrekar þær athugasemdir og ábendingar. Brýnt er að við allar friðlýsingar komi fram með skýrum hætti hver sé ástæða friðlýsingar (hvað sé verið að friðlýsa á viðkomandi svæði), hvert sé markmið friðlýsingar og að ávallt fylgi áætlun um vöktun og aðgerðir ef markmið friðlýsingar nást ekki. Landsvirkjun telur mikilvægt að þetta verði einnig gert við endurskoðun gildandi friðlýsingar samkvæmt ákvæði 3 til bráðabirgða í lögnum. Þetta er sérstaklega brýnt til að unnt sé í samræmi við ákvæði laganna að fjalla um og meta umsóknir um landnotkun og nýtingu auðlinda innan friðlýst svæðis og heimila notkun stangist hún ekki á við markmið friðlýsingarinnar.

Varðandi frumvarpið og lögin sem verið er að breyta vill Landsvirkjun ennfremur koma eftirfarandi á framfæri við nefndina:

Fyrst um markmið laganna (1. gr. laganna): Þar vantar að benda á leiðir eða að útskýra tilgang með einstaka liðum. T.d. er mikilvægt að skilja hvað átt er við með því að stuðla að „*auknu þoli íslenskra vistkerfa gegn náttúruhamförum og hnattrænum umhverfisbreytingum*“?

Skilgreiningar (5. gr. laganna):

Í frumvarpinu er lagt til að skilgreiningunni „*Óbyggt víðerni*“ verði breytt. Svo virðist sem ómögulegt sé að komast hjá því að negla hugtakið niður með föstum viðmiðum þótt það sé í eðli sínu háð upplifun. Samkvæmt lögnum verður það t.d. háð því hvort farið er um vegslóða eða uppbyggðan veg. Spurning vaknar um hvort mikill munur er á vegslóðum t.d. á Sprengisandi og vegi sem lyft væri lítillega upp fyrir ruðningana sem hvort eð er sjást yfirleitt sitt hvoru megin við vegslóðana. Fyrir upplifun af víðerni mætti ætla að umferð skipti ekki síður máli en undirlag vega eða vegslóða. Lón eru mannvirki og hefta óbyggð víðerni um það þarf ekki að deila, en það er alls ekki sjálfgefið að lónið eða uppbyggðir vegir og önnur mannvirki hefti víðernið á 5 km belti umhverfis það.

Í skilgreiningu á „*Ræktuðu landi*“ kemur fram að með „*langvarandi notkunarleysi*“ falli slíkt land úr þeim flokki. Ekki er ljóst hvað átt er við með „*langvarandi*“ í þessu efni.

Landsvirkjun telur að sú breyting að vísa til vegaskrár sem Vegagerðin skal halda sé til bóta.

Varðandi stjórn náttúruverndarmála (13. gr. laganna). Samkvæmt er 3. mgr. er gert ráð fyrir að forræði á skráningu Náttúruminja sé hjá Náttúrufræðistofnun. Landsvirkjun telur eðlilegra að Umhverfisstofnun hafi forræði með skráningunni. Annað mál er hvort stofnunin vinni verkið eða fær til þess Náttúrufræðistofnun (NÍ) eða Náttúrustofur. Náttúrufræðistofnun býr yfir mikilli færni til að vinna verkið og hefur yfir að ráða gagnagrunnum, en það hafa fleiri t.d. á ÍSOR grunna um jarðfræði. Landsvirkjun bendir á að æskilegt er að stuðla að opnun eða aðgangi að gagnagrunnum þannig að fleiri geti annast mat á verndargildi, skilgreint og hafi tök á að leggja fram haldbær rök á grundvelli gagnagrunna.

Varðandi almannaréttur, útivist og umgengi. Í 18 gr. laganna er gerð athugasemd við að ekki er skýrt hvað átt er við „*eftir að fyrstu stigum skógræktar er lokið*“ en þar mætti e.t.v. taka mið af skilgreiningu á skógi.

Varðandi flokkar friðlýstra svæða. Í 25. gr. frumvarpsins er lagt til að bætt verði við nýrri grein undir fyrirsögninni „*Verndarsvæði með sjálfbærri nýtingu náttúruauðlinda.*“ Markmið með verndun svæða samkvæmt greininni er „*hófsamleg og sjálfbær nýting náttúruauðlinda sem ekki er iðnvædd og samrýmist náttúruvernd*“ Hér þykir Landsvirkjun nauðsynlegt að staldra við og gera breytingar. Annars vegar er alls kostar óljóst hvað er átt við iðnvædd nýting náttúruauðlinda. Fellur t.d. sjálfbær nýting orkuauðlinda undir þann flokk og ef svo skiptir stærð orkuvera máli? Fellur ferðamannaiðnaður undir þetta og samgöngu- og fjarskiptamannvirki? Hins vegar er ekki skýrt hvað átt er við með sjálfbær nýting náttúruauðlinda sem „*samrýmist náttúruvernd.*“ Er í þessu verið að horfa þröngt á náttúruvernd á svæðinu eða í næsta nágrenni þess eða ber að líta til stærra svæðis, jafnvel horfa á málið hnattrænt? Í þessu sambandi má minna á markmið laganna, sem áður er bent á, að stuðla að „*auknu þoli íslenskra vistkerfa gegn náttúruhamförum og hnattrænum umhverfisbreytingum*“. Landsvirkjun leggur því til að punktur verði settur á eftir „*náttúruauðlinda*“ og að orðin „*sem ekki er iðnvædd og samrýmist náttúruvernd*“ verði felld út. Að öðrum kosti þarf skýra leiðsögn löggjafans um hvað átt er við.

Í sambandi við þetta má einnig benda á að skv. 54. gr. laganna er orkuvinnsla óheimil á svæðum sem eru í verndarflokki verndar- og orkunýtingaráætlunar. Vel má hugsa sér að almannavarnir, lögregla, veðurstofa, eða aðrir aðilar muni vilja setja upp sólarcellur eða litlar rafstöðvar á slíkum svæðum. Það er í eðli sínu orkuvinnsla og því óheimilt skv. þessum lögum. Þessu þarf að breyta og taka skýrt fram að ekki sé átt við orkuvinnslukosti sem eru það smáir að þeir falla ekki undir verndar- og orkunýtingaráætlun.

Í skýringum við 25. gr. segir að með þeirri viðbót sem þar er lögð til endurspegli lögin alla friðlýsingarflokka Alþjóðlegu náttúruverndarsamtakanna (IUCN). Æskilegt væri að fá nánari skýringu á þessari fullyrðingu og tengingu við viðkomandi ákvæði laganna.

Virðingarfyllt

Hörður Arnarson
forstjóri